

Miczulski, Stanisław

"Memoriał w sprawie kopalnictwa rud ołowiu i srebra na Górnym Śląsku", E. L. G. Abt, Katowice 1957 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 4/2, 363

1959

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

otwarło szerokie perspektywy dalszych badań. Wzbogacenie dotychczasowej — bardzo ułamkowej — wiedzy o jednym z węzłowych zagadnień historii nauki i wskazanie dalszych możliwości poszukiwań naukowych sprawiają, że książka R. Hooykaas'a o Ramusie stanowi znakomitą pozycję w literaturze historyczno-naukowej.

Sądzę że przełożenie tej cennej książki na język polski byłoby bardzo pożyteczne i celowe.

Waldemar Voisé

E. L. G. Abt, *Memoriał w sprawie kopalnictwa rud ołowiu i srebra na Górnym Śląsku*. Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1957, s. 290.

Tekst pracy Abta, zachowany dzięki odpisowi sporządzonemu przed wojną przez inż. Stanisława Majewskiego, jest bardzo cenną pozycją z historii górnictwa kruszcowego na Górnym Śląsku. Oryginał napisany w 1791 r. przez E. L. G. Abta, królewsko-pruskiego radcę hutniczego, nosił pełny tytuł *Dzieje kopalnictwa ołowiu i srebra w okolicy Tarnowskich Gór i Bytomia na Górnym Śląsku od roku 1528 aż do jego upadku i wznowienia produkcji w roku 1784*. Rękopis do czasów ostatniej wojny, tj. do swego zniszczenia, przeleżał w archiwum Wyższego Urzędu Górniczego we Wrocławiu, nie doczekawszy się wydania drukiem. Dopiero teraz, niedługo przed śmiercią, inż. St. Majewski przetłumaczył tekst na język polski.

Memoriał jest świadectwem fryderycjańskiego systemu gospodarki, wymagającego dokładnych informacji o każdej gałęzi przemysłu celem pedantycznego jej urzędowania i wyciągania z niej jak największych dochodów.

Informacje Abta są bardzo dokładne. Jak sam mówi w słowie wstępnym, oparł się na lekturze setek tomów ksiąg kopalnianych, protokołów rozpraw sądowych, ksiąg rachunkowych itp. w celu — jak pisze — „utrwalenia li tylko prawdy“.

Memoriał składa się z dwóch części obejmujących 23 rozdziały oraz dodatkowo 6 anekswów, przeważnie dokumentów XVI-wiecznych, dotyczących górnictwa wspomnianego okręgu. Wiadomości, jakie podaje Abt, są różnorodne. Dane geologiczne, informacje o administracji górniczej i rachunkowości, o górnikach, gwarectwach, kasach brackich, sprawach wyznaniowych, miarach i wagach — to ważniejsze zagadnienia omówione w części pierwszej. Część druga informuje o okręgach górniczych, pracach kopalnianych, płacach, produkcji kopalń, ich odwadnianiu, hutnictwie i wielkości produkcji ołowiu i srebra, o cenach i sprzedaży tych metali. Poza tym w tekście spotykamy np. obszerną tablicę statystyczną okręgów górniczych ze szczegółowym wyliczeniem ilości szybów, płuczek, prażalni, hut i sztolni. Znajdujemy ponadto wyraźne dowody polskości górników tamtejszego regionu, wiadomości o powstaniu górniczym w r. 1534 itd.

Do usterek formalnych tego wydawnictwa — jak i wielu innych polskich książek naukowych — zaliczyć można brak indeksu.

Stanisław Miczulski